

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/159/2022
Identifikačné číslo spisu:	3820200380
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3820200380.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. G., narodeného XX. K. XXXX, D. XXX, zastúpeného splnomocnenkyňou WEBBER LEGAL, s.r.o., Prešov, Duchnovičovo námestie 1, IČO: 50 680 552, proti žalovanej Slovenská sporiteľňa, a. s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej splnomocnenkyňou AK JUDr. Marek Hic, s.r.o., Martin, P. O. Hviezdoslava 10625/23B, IČO: 36 865 036, o určení, že úver je bezúročný a bez poplatkov, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 14Csp/4/2020, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. marca 2022 sp. zn. 27CoCsp/7/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. marca 2022 sp. zn. 27CoCsp/7/2022 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 9. novembra 2021 č. k. 14Csp/4/2020-231 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že spotrebiteľský úver je bez úrokov a bez poplatkov; žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozsudok právne zdôvodnil ustanoveniami § 497 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“), § 52 ods. 1, 3 a 4 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 1 ods. 2, § 2 písm. a/, b/, d/ a i/, § 7 ods. 1, § 9 ods. 2 a § 11 ods. 1 písm. b/, ods. 2 a 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“) a § 137 písm. d/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Vecne dôvodil, že pred uzatvorením zmluvy o úvere žalovaná s odbornou starostlivosťou posudzovala bonitu žalobcu, a to na základe údajov predložených žalobcom ako aj údajov získaných žalovanou z príslušných registrov. Nemožno preto konštatovať, že by žalovaná hrubo porušila svoju povinnosť podľa § 7 zákona o spotrebiteľských úveroch, a že by bolo možné považovať spotrebiteľský úver za bezúročný a bez poplatkov z dôvodu podľa § 11 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch. V zmysle záväzných pokynov odvolacieho súdu uvedených v zrušujúcom uznesení súd prvej inštancie skúmal, či zmluva obsahuje úplný údaj o ročnej percentuálnej miere

nákladov (ďalej len „RPMN“), a poukazujúc na právny názor vyslovený v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) z 24. februára 2021 sp. zn. 7Cdo/183/2020 dospel k záveru, že ustanovenie § 9 ods. 2 písm. k/ zákona o spotrebiteľských úveroch neukladá veriteľovi povinnosť uvádzať v zmluve konkrétny matematický výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov, či označovať predpoklady pre výpočet RPMN špeciálne ako predpoklady pre výpočet RPMN. Zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahuje veličiny, t. j. predpoklady, ktoré sa používajú pri výpočte RPMN, a to výšku úveru, výšku splátky, splatnosť prvej splátky, frekvenciu splátky, počet splátok, výšku úrokovej sadzby, dobu trvania zmluvy; úverová zmluva teda obsahuje náležitosti požadované zákonom, a preto nie je možné posúdiť úver ako bezúročný a bez poplatkov. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie právne odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalovanej v spore v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. marca 2022 sp. zn. 27CoCsp/7/2022 podľa § 388 CSP rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru poskytnutého žalobcovi žalovanou. Žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania. Odvolací súd poukázal na povinnosť veriteľa pri posúdení úverovej schopnosti klienta brať na zreteľ tak existujúcu situáciu klienta (najmä jeho príjmy a výdavky), ako aj skutočnosti, ktoré možno na základe informácií dostupných pred uzavretím zmluvy s vysokou mierou pravdepodobnosti očakávať. Posúdením rozhodných skutočností dospel k záveru, že predložené listinné doklady sprevádzané skutkovými tvrdeniami žalovanej nie sú postačujúce pre záver o splnení uvedenej zákonnej povinnosti. Pred uzatvorením zmluvy žalovaná zisťovala pomery žalobcu len v rozsahu informácií, či je zamestnaný, či nie je poberateľom invalidného alebo starobného dôchodku, či nepracuje u viacerých zamestnávateľov, či nemá iný úver, zistila výšku jeho príjmu. Z výpisov z účtu okrem výšky príjmu tiež vyplýva, že žalobca nemal na účte žiadne úspory a jeho mzda len nevýznamne presahovala minimálnu mzdu za rok 2016 a v roku 2017 bola prakticky na úrovni minimálnej mzdy (435 eur mesačne). Absentuje akýkoľvek dôkaz o zisťovaní rodinného stavu žalobcu, o počte vyživovacích povinností, o výdavkoch žalobcu na jeho základné životné potreby, o nákladoch na bývanie, stravu, energiu, telefón, cestovné do práce, zdravotnú starostlivosť, teda o mesačných výdavkoch žalobcu na základné odôvodnené potreby, čím sa žalovaná reálne diskvalifikovala z možnosti seriózne analyzovať bonitu žalobcu. Zákon o spotrebiteľských úveroch vyžaduje skúmanie bonity s odbornou starostlivosťou, teda vyšší stupeň obozretnosti a odbornosti dodávateľa, pri ktorom sa nemožno uspokojiť s formalistickým prístupom spočívajúcim v zabezpečení si dokladu o výške príjmu a zamestnanosti, či výpisoch z účtu klienta. Aj nekomplexne zistené pomery žalobcu už museli u žalovanej vyvolať vážne pochybnosti o jeho spôsobilosti splácať poskytnutý úver bez ohrozenia základných životných potrieb, keď len výška dohodnutej splátky úveru (189,77 eur) predstavovala takmer polovicu jeho príjmu, ktorý bol v danom období v priemere 445 eur mesačne, teda na úrovni minimálnej mzdy. Takýto postup žalovanej nemožno posúdiť ako konanie s odbornou starostlivosťou, ale naopak, je hrubým porušením povinnosti stanovenej zákonom, pričom v konkrétnostiach uvedených okolností ani iný záver, ako nevyznievajúci v jej prospech, spravodlivo očakávať nemohla. Z dôvodu, že žalovaná neuniesla dôkazné bremeno ohľadne preukázania splnenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch, následkom je nástup sankcie v podobe bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru podľa § 11 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch. Rozhodnutie o trovách konania právne odôvodnil ustanovením § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 a § 262 ods. 1 CSP a vecne čiastočným úspechom oboch strán, keď v konaní pred súdom prvej inštancie každá zo strán zaznamenala úspech vo vzťahu k jednému nároku, v odvolacích konaniach bol rovnako zaznamenaný len čiastočný úspech strán, keďže v poradí prvom odvolacom konaní boli obe strany rovnako úspešné, každá len vo vzťahu k jednému nároku, preto vo výsledku sa javilo spravodlivým, aby si každá zo strán znášala vlastné trovy odvolacích konaní.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj len „dovolateľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ustanovením § 420 písm. f/ CSP (nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej

rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (nesprávnym právnym posúdením vecí odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená), eventuálne ustanovením § 421 ods. 1 písm. c/ CSP (nesprávnym právnym posúdením vecí odvolacím súdom v otázke, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne). Vo svojom následnom podaní žiadala, aby sa dovolací súd nezaoberal uplatnenými dovolacími dôvodmi vychádzajúcimi z ustanovení § 421 ods. 1 CSP, namietajúcimi riešenie právnych otázok odvolacím súdom. Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietala, že odvolací súd rozhodol bez vytýčenia ústneho pojednávania a bez akéhokoľvek oznámenia vo vzťahu k zmene ako skutkového základu, tak i právneho posúdenia (oproti rozhodnutiu súdu prvej inštancie), čím sa jeho rozhodnutie stalo v celom rozsahu prekvapivým a nepredvídateľným. Súd prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom vyzval žalovanú na predloženie listín preukazujúcich skúmanie bonity žalobcu a splnenie informačnej povinnosti, na čo žalovaná predložila zmluvu o splátkovom úvere s prílohou, štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere, splátkový kalendár, záznam o poistení, oznamy a informácie banky (výpisy z účtu žalovaného), výplatné pásky žalobcu, lustráciu žalobcu, tlačový výstup overenia pracovného pomeru v Sociálnej poisťovni. Po vykonaní dokazovania predloženými listinami súd prvej inštancie konštatoval, že žalovaná posudzovala bonitu žalobcu s odbornou starostlivosťou, a to na základe údajov predložených žalobcom a údajov získaných z príslušných registrov žalovanou. Odvolací súd dospel k iným skutkovým zisteniam (i právnym záverom) ako súd prvej inštancie, avšak bez toho, aby si skutkové podklady zaobstaral zákonom predpísaným spôsobom (t. j. opakovaním dokazovania), zároveň i znemožnil účastníkom k takýmto skutkovým zisteniam sa vyjadriť a vo vzťahu k nim navrhovať dôkazy. V tejto súvislosti poukázal na závery vyjadrené v odseku 36 napadnutého rozsudku týkajúce sa posúdenia splnenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch. Podstatou hrubého porušenia povinnosti veriteľom je posudzovanie schopnosti splácať úver bez akýchkoľvek údajov o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave spotrebiteľa alebo bez prihladenia na údaje z príslušnej databázy alebo registra na účely posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver. Súd prvej inštancie na základe žalovanou predložených dokladov zjavne ustálil, že tu je aspoň nejaký doklad o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave a nejaký doklad preukazujúci prihladenie na údaje z príslušnej databázy alebo registra na účely posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver. Keďže odvolací súd tvrdí, že žalovaná hrubo porušila uvedenú povinnosť, logicky z tohto záveru vyplýva, že z rovnakých dokladov predložených žalovanou skutkovo ustálil, že tu nie je žiaden doklad o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave a žiaden doklad preukazujúci prihladenie na údaje z príslušnej databázy alebo registra. Napadnuté rozhodnutie tak bolo pre dovolateľku úplne prekvapivým. Pokiaľ by odvolací súd postupoval spôsobom súladným s ustanovením čl. 3 ods. 1 CSP, nariadil by vo veci pojednávanie, doplnil a zopakoval dokazovanie, uviedol skutkové závery a právne posúdenie a vytvoril strane možnosť tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy, resp. možnosť vyjadriť sa k právnemu posúdeniu veci. Odvolací súd založil svoje rozhodnutie na aplikácii právnej normy obsiahnutej v ustanovení § 11 ods. 2 druhej a tretej vety zákona o spotrebiteľských úveroch (hoci súd prvej inštancie na aplikáciu tohto ustanovenia nevidel dôvod), napriek tomu však stranu nevyzval podľa ustanovenia § 382 CSP na vyjadrenie sa k možnému použitiu týchto ustanovení. Odvolací súd tiež svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil; nielenže rozhodol na základe iného právneho posúdenia ako súd prvej inštancie, čo je postup v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou najvyšších justičných autorít, ale o uvedenej rozhodovacej praxi, ani o absolútnom odklone od tejto rozhodovacej praxe, nie je v rozhodnutí vôbec žiadna zmienka.

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna

úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a namietala, že odvolací súd dospel k iným skutkovým zisteniam (i právnym záverom) ako súd prvej inštancie, avšak bez toho, aby si skutkové podklady zaobstaral zákonom predpísaným spôsobom (t. j. opakovaním dokazovania), zároveň i znemožnil strane k takýmto skutkovým zisteniam sa vyjadriť a vo vzťahu k nim navrhovať dôkazy. Ďalej namietala odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho prekvapivosť.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní (pred odvolacím súdom) došlo k nej tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie rozsudkom z 9. novembra 2021 č. k. 14Csp/4/2020-231 žalobu zamietol, keď okrem iného dospel k záveru, že žalovaná uniesla dôkazné bremeno ohľadom skúmania bonity žalobcu, a teda úver nemožno považovať z tohto dôvodu za bezúročný a bez poplatkov. Na základe žalobcom podaného odvolania odvolací súd bez pojednávania verejne vyhlásil rozsudok 29. marca 2022 sp. zn. 27CoCsp/7/2022, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobe vyhovel (s tým, že konštatoval, že žalovaná dôkazné bremeno o skúmaní bonity žalobcu neuniesla).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Podľa § 383 CSP odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

14. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

15. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

16. Ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

17. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4Cdo/98/2017).

18. V posudzovanej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobcom uplatnený nárok nie je dôvodný, pričom pri rozhodnej otázke, na ktorej rozhodnutie súdu stálo, vychádzal z listín, a to z výpisov z účtu žalobcu, výplatných pások, lustrácie z úverového registra a výstupu zo Sociálnej poisťovne, z ktorých vyvodil záver, že bonita žalobcu bola žalovanou skúmaná. Odvolací súd však rozhodnutie súdu prvej inštancie v celom rozsahu zmenil tak, že žalobe vyhovel z dôvodu, že žalovaná neuniesla dôkazné bremeno ohľadne preukázania splnenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch, následkom je nástup sankcie v podobe bezúčinnosti a bezpoplatkovosti úveru podľa § 11 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch.

19. Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchýlil a inak posúdil otázku (ne)unesenia dôkazného bremena žalovanou, nenariadil vo veci pojednávanie a nevykonan potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5Cdo/131/2009, 7Cdo/110/2018) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. II. ÚS 400/2009 a II. ÚS 506/2013). Týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

20. Vo vzťahu k námietke žalovanej týkajúcej sa odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu, dovolací súd dodáva nasledovné.

21. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

22. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

23. Podľa § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

24. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu nižšej inštancie neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f/ CSP), pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

25. Rozhodujúcou skutočnosťou tvoriacou základ pre rozhodnutie súdu sú aj právne normy, ktoré sú na konkrétny prípad aplikovateľné. Aj zo zásady iura novit curia („súd pozná právo“) možno vyvodíť, že súd sa aj bez návrhu účastníka konania musí vyrovnáť so všetkými relevantnými právnymi normami, aplikovateľnými na konkrétny prípad. Možno rozoznávať napríklad situácie, kedy súd musí určiť relevantnú právnu normu aplikovateľnú na konkrétny prípad a musí ju vo svojom rozhodnutí zohľadniť a kedy súd po určení tejto právnej normy musí zohľadniť všetky časti právnej normy (napr. všetky časti hypotézy právnej normy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (napr. IV. ÚS 77/02).

26. Dovolací súd dospel k záveru, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, keď odvolací súd sa dostatočne nevysporiadal s relevantným ustanovením § 11 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch, najmä nevysvetlil rozdiel medzi sankciami za nekonanie veriteľa s odbornou starostlivosťou (kedy veriteľ nie je oprávnený požadovať jednorazové

splatenie spotrebiteľského úveru a kedy už je úver bezúročný a bez poplatkov), čo je potrebné rozlišovať. Nie je jednoznačná úvaha odvolacieho súdu vo vzťahu k následku bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, ktorá je viazaná na absolútnu absenciu údajov o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave spotrebiteľa alebo bez prihliadnutia na údaje z príslušnej databázy alebo registra na účely posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver. Možno teda konštatovať, že odvolací súd neskúmal vec z právne významných hľadísk, a tým porušil základné právo žalovanej na spravodlivý súdny proces, čím taktiež došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie majúci za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd.

28. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.